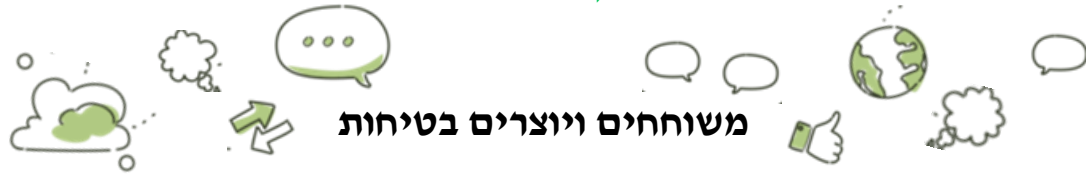

מדינת ישראל

משרד החינוך

אגף הבטיחות

רקע למעביר הפעילות:

הגישה לבטיחות במשרד החינוך הינה מסגרת תפישתית המוטמעת בתודעתם של אנשי חינוך, אשר מאפשרת למורים ועובדי הוראה לממש את מכלול מטרותיהם החינוכיות ולתלמידים להתנסות במגוון פעילויות, תוך הכשרתם להתמודד עם אתגרי החיים (המזמנים בין היתר גם סיכונים) כבוגרים אחראיים. החינוך לבטיחות הינו חובה מוסרית ומקצועית המוטלת עלינו, המחנכים, הפועלים לשמירה והגנה על בטיחותם ושלומם של הילדים. עם זאת, ישנה חשיבות להעניק לתלמידים הזדמנויות להתנסות במגוון פעילויות תוך הכשרתם להתמודד עם אתגרי החיים, המזמנים בין היתר גם סיכונים.

משרד החינוך בהובלת אגף בכיר לביטחון, שעת חירום ובטיחות סביבתית גיבש תכנית מערכתית רב שנתית לבטיחות ילדים, אשר מטרתה צמצום היפגעות ברת מניעה של ילדים מתאונות בישראל. הבטיחות והבריאות הם ערכים חינוכיים שיש לחנך אליהם במסגרת מוסדות הלימוד. לכן, בנוסף לשמירה על בטיחות הצוות והתלמידים במוסדות החינוך ובפעילויות חוץ מוסדיות שונות, המשרד מקדם תכניות לימוד שונות להטמעת תרבות בטיחות של התלמיד בכל הגילאים ובכל מעגלי החיים. **מטרות העל של התוכנית הן (א) העלאת המודעות לסיכונים, (ב) מתן כלים וידע להתנהגות בטוחה, (ג) עידוד להתנהגות בטוחה.** הפעילות המוצעת במסמך זה מתבססת על ההבנה כי המנגנונים השכיחים ביותר להפגעות ילדים בכיתות א'-ג' הם:

א. נפילות (בעיקר מגובה)

ב. טביעות (בעיקר במרחב הציבורי)

הפעילויות המוצעות במסמך זה נועדו הן להעלות את מודעות התלמידים לסיכונים השונים אליהם הם נחשפים, ובפרט על מעגלי האחריות בסביבתם: האחריות על עצמי, האחריות בקבוצה והאחריות במסגרת המשפחה. בסיוע מערך פעילות זה ניתן לשנות עמדות בנוגע לכל אחד מהמעגלים הללו, לפתח מודעות ולבסוף לפתח מיומנות מתאימה להתמודדות עם אתגרים שונים. **את מטרות אלו ניתן להשיג, בין היתר, דרך פעילות חווייתית תוך דיון עם התלמידים על נושאים יום יומיים.**

מסמך זה מציע מספר פעילויות המשלבות דיון לילדים בכיתות א'-ג', ועוסקות בפיתוח תפיסת חיים בטוחה שממנה נובעת התנהגות בטוחה בסביבות חיים שונות: בנסיעה ברכב, ברכיבה על אופניים, במקורות מים, בכביש וכדומה. המשחקים המוצעים הם כלליים, וניתן להתאים את הפעילות לזירת היפגעות מסוימת, המתאימה לאופי הכיתה לדעתכם.

בהצלחה!

1

דבורה הנביאה 2 * בנין לב-רם * ירושלים 91911 * טלפון: 02-5603071\3732 * פקס: 02-5602826
דואר אלקטרוני rotemza@education.gov.il

1. פתיחה: פנטומימת אביזרי בטיחות

בוחרים מתנדב, שיקבל מהמדריכים פתק ועליו מופיע אמצעי בטיחות כלשהו. התלמיד ינסה להעביר לתלמידים את זהות החפץ באמצעות פנטומימה בלבד. על שאר התלמידים לנסות לנחש באיזה פריט מדובר. התלמיד שיצליח יהיה הנציג הבא.

- מוודאים לאחר כל פיצוח שהתלמידים מכירים את האביזר ויודעים למה הוא משמש.

רשימת הפריטים:

- מחזיר אור
- קסדה
- מגניי ברכיים
- מצופים
- דגלים בחוף הים
- חגורת בטיחות ברכב
- תמרורים
- מציל בחוף הים
- רמזור
- מעבר חצייה
- מעקה בטיחות במדרגות

2. "התנהגות בטוחה": משחק בסגנון "סלט פירות"

התלמידים יושבים במעגל, מלבד התלמיד האחרון שהציג אמצעי בטיחות – עבורו אין כסא פנוי. על התלמיד העומד לקחת את אחד מהפתקים שהוצגו בשלב הקודם ולהקריא אותו. לאחר מכן, כל התלמידים שהשתמשו באמצעי הבטיחות הזה אי פעם בחייהם – צריכים לקום ממקומם ולחפש מקום חדש לשבת בו. בשלב הזה, גם התלמיד העומד יכול למצוא מקום לשבת. התלמיד שישאר עומד יקריא את הפתק הבא.

- במקרה בו התלמידים מפחדים לקום, ניתן להוסיף חוק נוסף שיקרא "התנהגות בטוחה". כשהמדריך צועק את הצירוף הזה, על כל התלמידים לקום ולחפש מקום חדש.

3. סיכום חלק א': סיפורים אישיים

המדריך שואל את התלמידים מי עבר חוויה מסוכנת/אונה/מצב שבו הרגיש שהבטיחות שלו בסכנה ונותן רשות למספר תלמידים לשתף בחוויות.

לאחר הסיפורים ניתן לשאול:

- האם מצב זה היה יכול להמנע? כיצד?
- האם האנשים במקרה יכלו להתנהג אחרת? מה הם יכלו לעשות?
- מה אפשר לעשות כדי שזה לא יקרה לנו שוב?
- הסיפורים מפתחים דיון קצר ומכניסים את הכיתה לאווירה מתאימה.

מדינת ישראל

משרד החינוך

אגף הבטיחות

4. חלק ב': רמזור אדום רמזור ירוק

כל תלמיד מקבל שני פתקים – אדום וירוק. מקריאים להם קטעים קצרים ועליהם לקבוע האם הילד בסיפור התנהג בצורה בטוחה (מרימים פתק ירוק) או בצורה שאינה בטוחה (פתק אדום). לאחר כל סיפור מנהלים דיון קצר, למה כל אחד הצביע כפי שהצביע.

- אפשרות גיוון: במקום לספר, ניתן לתת לזוג תלמידים להמחזיז את קטע הקריאה הקצר.
- ניתן להתאים את כלל הפעילות ולהתמקד באזור סיכון מסוים: כביש, בריכה, חצר המשחקים וכד'. מסמך זה מציע מספר אפשרויות לסיטואציות בהן ניתן לדון, אך חשוב להתאים את המקרים לאופי הכיתה והתלמידים.

רשימת סיטואציות לדיון:

- אחד ההורים מקפיץ אותך ואת חבר שלך לחוג, הנסיעה קצרה מאוד (חמש דקות). החבר מתעקש לא לחגור חגורה ("זה מציק לי", "זה סתם לא נוח") ואתה מפחד שאם תנסה לשכנע אותו הוא יצחק עליך ("אתה סתם פחדן", "זה לא יקרה, בחיים לא עשינו פה תאונה").
- החלטתם לעשות טיול אופניים בסוף השבוע, בסביבת הבית. כל אחד מביא משהו: מים, מיץ, חטיפים וכו'. כשנפגשתם בבוקר ראית שלא כולם חובשים קסדה. שאלת למה והילדים התחילו לצעוק: "אני רוכב כבר הרבה שנים על אופניים ולא קרה לי כלום", "אנחנו כבר מספיק גדולים, לא צריך".
- אתה שומר על אחיך הקטן, ואבא ביקש להתעקש איתו שיאכל ירקות. אתה מתלבט, כי הוא עדיין ממש קטן, ואתה לא מבין למה צריך להכריח אותו. בכל מקרה אתה מחליט להקשיב לאבא, אבל לפני שאתה מגיש לאחיך את ארוחת הצהריים, החלטת ליתר ביטחון לחתוך את המלפפון לרצועות.
- אתה הולך לים עם חבר ועם המשפחה שלו. כשאתם מגיעים לחוף, רק שניכם רוצים ללכת להתרחץ, וכולם רוצים להשאר על החוף ולאכול פירות. כשאתם מגיעים לשפת הים, חבר שלך קצת חושש כי הוא ראה שהדגל שחור וההורים שלו לא מרשים לו להכנס לים כשהדגל לא בצבע לבן. אתה זוכר שהיית בחוף הזה הרבה פעמים עם המשפחה ואף פעם לא קרה שום דבר, אז אתה מספר לו שהכל בסדר ושזה חוף מאוד בטוח.

5. סיכום הפעילות

- באילו נושאים התעסקנו בפעילות הזו? מה הגורם המקשר ביניהם?
- האם למדתם משהו חדש מהשיחות שערכנו כאן?
- מי אחראי על הבטיחות שלנו, אנחנו או ההורים והמבוגרים שמסביבנו?
- איך אנחנו יכולים להיות אחראים על עצמנו? באילו נסיבות?

מדינת ישראל

משרד החינוך

אגף הבטיחות

- במשחקים האחרונים ששיחקו – מה היה מסוכן? (קבל: גם המצב עצמו, כמו לא לחגור חגורת בטיחות, אבל גם המחשבה המסוכנת "לי זה לא יקרה").
- מה היית ממליץ לילדים שנקלעים למצבים מסוכנים לחשוב? איך הם יכולים לשנות את ההרגלים והאמונות שהיו להם עד עכשיו?
- חשבו יחד על דרך להעלות את המודעות של ילדים בגילנו לסכנות שיש סביבנו (בכביש, בבית, בבית ספר, בים, בבריכה...)

6. **אפשרות להרחבה:** חידון קהוט.

שאלות לדוגמא, רכיבה בטוחה על אופניים:

כשמתקרבים לתמרור "תן זכות קדימה", מה יש לבצע?

- מיד להמשיך בדרך.
- לתת זכות קדימה לרכבים שחוצים.
- לאותת לעצירה, לעצור ולהמשיך.

איך יודעים שגובה האופניים מתאים לי?

- כאשר ההגה יותר גבוה מהמושב.
- כשאני יושב על הכסא, שתי הברכיים שלי כפופות בצורה נוחה.
- כששתי הרגליים שלי עומדות ביציבות על הקרקע בעודי יושב על הכסא.

כיצד בוחרים קסדה?

- בוחרים את הקסדה היפה ביותר.
- בוחרים את הקסדה הגדולה ביותר.
- בוחרים קסדה במידה המתאימה.

כיצד מתאימים את הקסדה לראש?

- מתאימים את הרצועות, רוכסים אותן ומנערים את הראש כדי לוודא שהקסדה אינה נשמטת.
- מניחים את הקסדה על הראש וזהו.
- קושרים את הקסדה עם גומיות לראש ואת הרצועות מסתירים מאחור.

להרכיב נוסע נוסף על האופניים, מותר או אסור?

- אסור
- מותר

האם חייבים להישמע לתמרורים ומזורים?

- חייבים כי האופניים הם כלי רכב וחלים עליהם כל החוקים.
- חייבים רק אם רוכב האופניים מבוגר.
- לא חייבים כי האופניים הם משחק.
- לא חייבים כי האופניים לא נוסעים מהר כמו כלי רכב מנועי.